

PAPER DETAILS

TITLE: ESKİ TÜRK ESERLERINE YÖNELİK EGİTİMİN KÜLTÜREL EDİNİM VE SEYAHAT EGİLİMİ
ÜZERİNDEKİ ROLÜ

AUTHORS: Atinç OLCAY,Yakup Kemal ÖZEKİCİ,Nabi TOZ,Güray KARAÇIL

PAGES: 93-121

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811769>

Eski Türk Eserlerine Yönelik Eğitimin Kültürel Edinim ve Seyahat Eğilimi Üzerindeki Rolü

Atınç OLCAY^a, Yakup Kemal ÖZEKİCİ^b, Nabi TOZ^c, Güray KARAÇİL^c

^aGaziantep Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Yüksekokulu

^bGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü

^cGaziantep Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

Kültür Mirası Motivasyonu
Eski Türk Eserleri
Kültürel Edinim ve Seyahat
Kültür Turizmi

Özet

Kültür; sanat, dil, tarih, din, mimarî yapı gibi öğelerden oluşan bir mirastır. Bu anlamda kültürün bir parçasını oluşturan eski eserler, toplum kimliğinin yansıtılması açısından önemli bir araçtır. Öte yandan bu eserler turistik bir çekim unsuru olarak da ön plana çıkmaktadır. Ancak, eserlerin turistik çekime konu olması, eserlere yönelik ilgiyi gerektirmektedir. Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi Tarih ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünde eğitim gören 294 öğrencinin Eski Türk Eserlerin (ETE)'ne yönelik kültürel edinim ve seyahat ilgisi ölçülmüştür. Araştırma sonucunda Tarih bölümü öğrencilerinin Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümü öğrencilerine oranla ETE'ye yönelik kültürel edinim konusunda daha istekli olduğu görülmekle beraber eğitim alınan bölüm ile ETE'ye ilişkin öğrenme ve seyahat etme arzusu arasında herhangi bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

The Role of Education For Longstanding Turkish Monuments on the Cultural Acquisition and Travel Tendency

Keywords

Heritage Motivation
Old Turkish Works
Cultural Acquisition
Travel
Culture Tourism

Abstract

Culture is a heritage consisting of some subdimensions such as art, language, history, religion. In this regard, old works are a significant mean for reflecting identity of a community. On the other hand, these works also come to forefront as a attraction element. However, an existence of attitude towards these works is a prerequisite for perception of prominence in this respect. In this paper, cultural acquisition and travel tendency of 294 undergraduate student from the department of History and Gastronomy and Culinary Arts was evaluated with regard to old turkish works. In conclusion, it was deduced from this research that attitudes of students from history department have a higher tendency for the culturel acquisition dimension. Beside, there is no significant difference to be detected between learning and travel tendency of students from different departments

*Sorumlu Yazar: Yakup Kemal ÖZEKİCİ, ykozekici@gazi.edu.tr

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrası turizm faaliyetlerinde yaşanan gelişmeler sonrasında, seyahat olgusu dünya geneline yayılmış ve turizm sektörü ekonomik, sosyal, kültürel, ekolojik ve politik bir güç haline gelmiştir (Timothy ve Boyd, 2006: s.1). 1960’larda başlayan turistik hareketlenme, öncelikle kitle turizmi şeklinde kendini göstermiştir. Diğer taraftan eğitime yönelik harcamaların artması toplumsal hafızanın yinelenmesini sağlamış ve bunun bir sonucu olarak da ilgi çeken eski eserler bir çekim unsuru haline gelmiştir. Dolayısıyla, geçmişe olan ilgi, toplumsal hafızanın yinelenmesi 21. Yüzyılın toplumsal yaşamında meydana getirdiği farklılıklar gibi etkenler, tarihi eserlere olan ilginin artmasını sağlamıştır (Wilson ve McIntosh, 2007: s.75; Marschall, 2012: 2216-2217). Bu durum, bölgelerin sahip olduğu tarihi eserleri turistik bir değer haline getirmiştir (Lee ve Kim, 2007: s.92). Bu da, tarihi eserleri değerlendirmiş ve kültür olgusu, turizm endüstrisinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bugün bu olgu “kültür turizmi” adı ile somut bir hale gelmiştir (Meydan ve Baykan, 2007: 4; Nyaupane ve Timothy, 2010: s.225). Dünya Turizm Örgütü (WTO)’ne göre günümüz turistlerinin %37’sinin, kültür turizminin kapsamına girmesi, söz konusu olgunun önemini göz önüne sermektedir (Duran, 2011: s.297).

Tarihi eserler, bir bölgenin duyuşsal ve bilişsel olarak deneyimlenmesinde rol oynamaktadır (Wilson ve McIntosh, 2007: 88; Nyaupane ve Timothy, 2010, s.225). Çünkü tarihi eserlerin bulunduğu bir sit alanında turistler hayal gücü aracılığı ile kendi turistik deneyimlerini yaşayabilmektedir. Bu nedenle turistler kültür turizmi kapsamında geçmiş yıllara kıyasla tarihi eserlerin bulunduğu alanı ziyaret etmekten çok tarihi eserleri deneyimlemeye, eserlere yönelik öğrenme ve kültürel edinim faaliyetlerinde bulunmaya özen göstermektedirler (Wilson ve McIntosh, 2007: s.75). Dolayısıyla bir bölgede bulunun tarihi eserler o bölgenin turistik potansiyelini artırmaktadır (Alvarez ve Koray, 2011: s.427; Abuamoud, 2014, s.151; Jaafar, 2015: s.155). Böylece bölgede ekonomik hareketlilik artmakta ve bölgede bulunan tarihi eserlerin korunma imkanı artmaktadır (Yan ve Morrison, 2008: s.186; Poria vd., 2014: s.69).

Tarihi eserlere yönelik turistik davranışların anlaşılması için öncelikle bu yapılara yönelik tutumun tespit edilmesi gerekir (Poria vd., 2006: s.124). Bu konuda, McKercher ve Du Cros (2002), tarihi eserlere yönelik turistik talebin temelinde o eserlere yönelik ilginin rol

oynadığını ifade etmektedir (Trinh ve Cave, 2015: s.1). Ancak aynı eser kişilerin kültürel altyapılarına bağlı olarak farklı algılanabilmekte, bu nedenle eserlere yönelik ilgi farklılaşabilmektedir (Brian vd., 2006: s.281).

Konuya yönelik alan yazın incelendiğinde, eski Türk eserlerine yönelik algıya paralel olarak, kültürel miras öğeleri ve turizm odağında birtakım araştırmaların gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu araştırmaların, ağırlıklı olarak kültürel miras öğelerini arz yönüyle ele aldığı görülmektedir. Dolayısıyla, kültür mirası ve turizm odaklı çalışmaların, genellikle bu değerlerin turistik anlamda ekonomik değeri (Bowitz ve Ibenholt, 2009; Ismagilova vd. 2015; Dalmas vd. 2015) ve sürdürülebilirliği (Cros, 2001; Dalari ve Minuti, 2013; Johnston, 2014; Su Salazar, 2017) yönüyle incelendiği söylenebilir. Diğer taraftan, bu öğelerin talep yönünün yeterli ölçüde ele alınmadığı düşünülmektedir (Loulanski ve Loulanski, 2011: 841). Bu noktada, kültür mirası öğelerini ziyaret eden turistlerin, ziyaret sonrası tutumlarının (Santa-Cruz ve Lopez-Guzman, 2017) ve genç neslin tarihi eserlere yönelik ziyaret öncesi tutumlarının ölçülmesine karşın (Jaafar, 2015: s.155), kültür mirası öğelerine yönelik alınan eğitimin, bu eserlere yönelik tutum üzerinde bir farklılığa yol açıp açmadığını test eden herhangi bir araştırma rastlanılmamıştır. Bu nedenle, çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin Türkiye’deki eski Türk eserlerine yönelik tutumları, çeşitli boyutlar ve katılımcıların tanıtıcı özellikleri ekseninde incelenecektir. Böyle bir çalışmanın literatürdeki ilgili boşluğu giderme açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Kültür Varlıkları ve Turizm

Kültür, kelimesi etimolojik açıdan, Latincedeki ‘tarım’ anlamına gelen ‘cultura’ kökünden türemiş Fransızca bir kelime olup ekin ekmek, yetiştirmek, terbiye etmek, ikamet etmek ve korumak gibi anlamlara gelmektedir (Aman, 2012: s.137; Gülcan, 2010: s.101; Oğuz, 2011: s.125). UNESCO’ya göre kültür; bir toplumu ya da bir toplumsal grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve toplumun yaşam biçimlerini, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgudur (Oğuz, 2011: s.128). Bu anlamda kültür, geçmişin kronolojik sıralaması olmaktan öte kimlik, dil ve yerleşke başta olmak üzere birçok kavramı içerisinde barındıran bir bütündür. Başka bir ifade ile kültür; tarihsel sürecin

toplum bünyesinde hayat bulduğu somut ve soyut yansımalarıdır (Çetin, 2010: s.182; Trinh ve Cave, 2015: s.2). Bu yönüyle kültür geçmiş, bugün ve gelecek ile de ilişkilidir (Picken, 2016: 58).

Kültür varlıkları, bir toplumun kültürel alt yapısına ait somut olan tarihi binalar, dans, sözlü tarih unsurlarından meydana gelmektedir (Uğur ve Baykan, 2007: s.5; Gülcan, s.2010: 101; Limon, 2012: 108). Kültür varlıklarına yönelik en yaygın ifadelerden biri de “geçmişin günümüzce kullanımı” şeklindedir (Timothy ve Boyd, 2006: s.2). Dolayısıyla kültürün kaynağını geçmiş dönemlere ait eserlerden ve kadim geleneklerden aldığı söylenebilir (Lee ve Kim, 2007:92; Gülcan, 2010: s.100; Chhabra, 2010: s.251).

Türkiye’de kültür varlıklarını korumak için çıkarılan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile kültür varlıkları; “tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan tarih öncesi ve tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar” şeklinde tanımlanmıştır (Gülcan, 2010: s.102).

Kültür varlıkları, bölge ile duygusal bağ kurulması yoluyla toplumsal kimliğin ön plana çıkmasını sağlamaktadır (Wright ve Lyons, 1997: s.33; Trinh ve Cave, 2015: s.3; Adiwibowo, 2015: s.358). Zira kültür varlıklarına ait bir unsurun bulunduğu bir ortamda, kişiler eserlere yükledikleri anlam aracılığıyla bir norm veya değer geliştirmekte ve bu doğrultuda davranışlarına yön vermektedirler. Bu durumun toplum geneline yayılması ile, eserler toplumsal bir kimlik kazanmaktadırlar (Wright ve Lyons, 1997: s.34; Nyaupane ve Timoth, 2010: s.225; Tze ve Vong, 2015: s.345). Kültür varlıkları aracılığıyla oluşan toplumsal kimlik de toplumsal katmanlar arasındaki sosyal bağları güçlendirmektedir (Brian vd., 2006: s.282; Chhabrai, 2010: s.251; Jaafar, 2015: s.155).

Türkiye, kültür varlıkları bakımından zengin bir ülkedir (Baraldi vd., 2013: s.728). Sönmez ve Sarıkaya (2002)’ye göre Türkiye sahip olduğu doğal çekiciliklerden çok kültürel varlıklarının zenginliği ile bilinmekte ve bu kültür varlıkları ülkenin turistik açıdan tercih edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Alvarez ve Koray, 2011: s.426). Kültür ve Turizm Bakanlığı’na göre Türkiye’nin imajını oluşturan en belirgin 6 unsurun 2’si “medeniyetlerin beşiği ve tarihi ve doğal harikalar” şeklindedir (kultur.gov.tr). Yapılan araştırmalara göre Türkiye’yi ziyaret eden turistlerin motivasyon unsurları

arasında tarihi ve kültürel varlıklar ilk sırada yer alırken, Türkiye'nin tarihi ve kültürel unsurları Türkiye'nin ziyaret edilmesinde ikinci sırada yer almaktadır (Mankan, 2012: s.888; Andreu, 2005: s.6; Kozak, 2002: s.225; Alvarez ve Korzay, 2011, s.430).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıklarını ve Müzeleri Genel Müdürlüğü Ağustos 2015 yılı verilerine göre Türkiye genelinde tescilli taşınmaz kültür varlıkları sayısı Tablo 1'de gösterilmektedir;

Tablo 1: Türkiye Genelinde Tescilli Taşınmaz Kültür Varlıkları Sayısı

Türkiye Genelinde Tescilli Taşınmaz Kültür Varlıkları	Taşınmaz Sayısı
Sivil Mimari Örneği	64.842
Dini Yapılar	9.270
Kültürel Yapılar	10.898
İdari Yapılar	2.716
Askeri Yapılar	1.064
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	3.734
Mezarlıklar	3.845
Şehitlikler	260
Anıt ve Abideler	343
Kalıntılar	2.350
Korumaya Alınan Sokaklar	61
TOPLAM	99.383

Kaynak: Kulturvarliklari.gov.tr

Kültür varlıkları, bulunduğu bölgenin cazibesini arttırması, kültür varlıkları ile ilgili kuruluşların bölgeye yönelik ilgisini arttırması, insanlarda geçmiş ile ilgili merak duygusunu uyandırması gibi katkıları göz önünde bulundurulduğunda turizm endüstrisinin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir (Adiwibowo, 2015: s.358; Trinh ve Cave, 2015: s.1). Kültür varlıklarına yönelik seyahat ise tarihi olayların yaşandığı ve kültürü temsil eden somut ve somut olmayan unsurların deneyimlemesini içermektedir (Timothy ve Boyd, 2006: s.2).

Kültür varlıklarına yönelik gerçekleştirilen seyahatler kültür turizmini ortaya çıkarmıştır (Trinh ve Cave, 2015: 2). Kültür turizmi dikkate değer turizm türlerinden biri olduğu gibi seyahatin en eski türlerinden biri olarak bilinmektedir (Alvarez ve Koray, 2011: s.426). Öyle ki Roma imparatorluğu ve antik Mısır döneminde bile soylular kültürel öneme sahip tarihi alanları ziyaret etmekteydi (Timothy ve Boyd, 2006: s.1). Shang hanedanlığı (M.Ö.

1600-1050) döneminde sit alanlarının ziyaret edilmesi bir gelenektir (Ballantyne, 2014: s.708). Bugün ise kültür turizmi turizm endüstrisinin en hızlı gelişen türleri arasındadır (Biran vd., 2006: s.280). Bir kültür varlığı olarak tarihi eserlerin dünyanın neredeyse her köşesinde bulunması bu gelişimin önemli nedenleri arasındadır (Timothy ve Boyd, 2006: s.2; Ghenem ve Saad, 2015: s.357). Kültür turizmi, tarihi eserlere zamana ve mekana dayalı turistik bir ürün perspektifinden yaklaşmaktadır (Lee ve Kim, 2007: s.92; Adiwibowo, 2015: s.357; Trinh and Cave, 2015: s.2). Bununla birlikte tarihi eserlerin görsel çekiciliği de turistik ürün olmalarında etkili olabilmektedir (Lee ve Kim, 2007: s.92). Bu nedenle tarihi eserlere yönelik turistik faaliyetler kültür turizmi kapsamında benimsenmiştir (Alvarez ve Korzay, 2011: s.427; Santa-Cruz ve Lopez-Guzman, 2017: 111).

Türkiye’deki Eski Türk Eserleri

Tarihi eserler; toplumun gelecek nesillere aktarmada karar kıldığı değer ve inanışlar, objelerle, objelerin tasarımı ile ve objeler ile ilgili verilen mesajlar ile yansıtılmaktadır. Değer ve inanışların objelere yansıtılması ile topluma ait bir eser ortaya çıkmaktadır (Picken, 2016: s.58-59). Bilhassa kadim milletler milli kimliklerini tarih boyunca ortaya koydukları eserler ile yaşatmışlardır (Kafesoğlu, 1976: s.1422). Bugün ise tarihsel sürecin eserler aracılığıyla elle tutulur hale gelmesi kadim milletlerin toplumsal hafızalarını canlı tutmalarına katkı sağlamaktadır (Lee ve Kim, 2007: s.92; Picken, 2016: s.59).

4000 yıllık köklü bir tarihe sahip olan Türkler, başta Asya daha sonra da Avrupa ve Afrika kıtaları olmak üzere çok değişik coğrafyalarda devletler kurmuş ve eserler inşa etmişlerdir. Bu yönüyle Türkler, kültürel olgunluklarını tamamlamış kadim milletler içerisinde yer almaktadır (Kafesoğlu, 1976: s.1422).

Bozkır coğrafyasında binlerce yıl hayatını devam ettiren Türklerin sanat eserleri önceleri taşınabilir malzemeden olup genellikle deri, ahşap, metal ve taş işçiliğine dayanmaktaydı (Kafesoğlu, 1976: s.752; Merey, 2009: s.28). İslamiyet öncesi Türk eserlerinin en dikkat çeken yönü, eserler üzerinde görülen “hayvan üslubu”dur. Daha sonra Uygurların yerleşik yaşama geçmesi ve Budizmi benimsemesi ile birlikte taşınabilir malzemelerin yanında saray ve manastır türü yapıların da inşa edildiği görülmektedir (Merey, 2009: s.28-29). 840 yılında Göktürklerden ayrılıp bağımsız bir devlet kuran Karluk Türkleri 10.yüzyılda Müslümanlığı kabul etmiştir. Karluk Türklerinin bu yönlü sosyo-kültürel

dönüşümü, kendisini mimari eserlerde de göstermiştir. Öyle ki, bu yıllarda, Türk-İslam sanatını sembolize eden ilk eserler meydana gelmiştir (Kafesoğlu, 1976: s.564). Daha sonra, Türklerin 1071 Malazgirt Savaşı sonrasında Anadolu’da yerleşik hayata geçilmesi, bu eserlerin Anadolu’nun birçok yerine yayılmasını sağlamıştır. Bu eserler, sırasıyla Selçuklu Devleti, Anadolu Beylikleri ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde belirli bir ivme yakalayarak Anadolu geneline yayılmıştır (Kafesoğlu, 1976: s.818; Kuban, 2008: s.13; Turan, 2012: s.701).

Türk eserlerinin nüvesi bağlamında bani (kurucu) olarak Karluk Türkleri atfedilmesine karşın (Kafesoğlu, 1976: s.564), Anadolu’daki Türk sanatının temel çıkış noktasının Selçuklu sanatı olduğu kabul edilir. Anadolu’da Selçuklu sanatı Beylikler sanatını, Beylikler sanatı ise Osmanlı sanatını biçimlendirdiği kabul edilir (Gündüz Küskü, 2014: s.22). Selçuklu döneminde benimsenen ahşap süsleme sanatı, Suriye bölgesinin erken İslam mimarîsi üslubuyla birleşerek taş işçiliğine dayalı özgün bir mimari üslubun oluşmasını sağlamıştır. Selçuklu döneminde oluşturulan altyapı ise, daha sonra Osmanlı mimarîsinin anıtsal üslubunda kendini göstermiştir (Altun, 1988: s.33-38). Camiler, medreseler, mezar anıtları, köprüler, saraylar, köşkler ve konutların tasarlandığı Osmanlı dönemi mimarîsinde, Akdeniz ve Ortadoğu mimarîsinden izler görülmektedir. İleriki dönemlerde batı tarzı bir mimarî üslup doğrultusunda idealleşmeye yönelen Osmanlı mimarîsi, son döneminde çok üsluplu bir repertuarı benimsemiştir (Altun, 1988: s.33-38; Altınoğlu, 2014: s.839).

Türkiye 13 büyük medeniyete ev sahipliği yapmış bir coğrafya üzerinde bulunmaktadır. Bugün Türkiye’de bulunan 11 sit alanı UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) Dünya kültür mirası listesinde, 37 sit alanı ise UNESCO dünya kültür geçici miras listesinde yer almaktadır. Bununla beraber Türkiye’de bugüne kadar keşfedilmiş 79 antik şehir bulunmaktadır (kultur.gov.tr). Bu yönüyle Türk eserleri dünya üzerinde yer alan kültür varlıkları içerisinde kendine has bir öneme sahiptir.

Dünya genelinde 2017 yılı itibarıyla UNESCO Dünya Miras Listesi’ne kayıtlı 1073 kültürel ve doğal varlık bulunmaktadır. Bunların 832 tanesi kültürel, 206 tanesi doğal, 35 tanesi karma (kültürel/doğal) varlıklar olup Türkiye’nin bu listede 17 adet somut kültür varlığına dayalı eseri bulunmaktadır (kulturvarliklari.gov.tr). UNESCO Dünya Miras Listesi’ne kayıtlı bu varlıklar şu şekilde sıralanmaktadır:

Türkiye'nin Dünya Mirası Lisesindeki Eserleri

- İstanbul'un Tarihi Alanları (İstanbul) (1985)
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) (1985)
- Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (1985)
- Nemrut Dağı (Adıyaman) (1987)
- Xantos-Letoon (Antalya-Muğla) (1988)
- Pamukkale-Hierapolis (Denizli) (1988)
- Safranbolu (Karabük) (1994)
- Troya Antik Kenti (Çanakkale) (1998)
- Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) (2011)
- Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya) (2012)
- Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) (2014)
- Bursa ve Cumalıkızık (Bursa) (2014)
- Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (2015)
- Efes (İzmir) (2015)
- Ani Arkeolojik Alanı (Kars) (2016)
- Afrodisyas (Aydın) (2017)

Kültür Varlıkları Motivasyonuna Yönelik Araştırmalar

Bu araştırmanın amacı, somut kültür mirası kapsamındaki eserlere yönelik ilgi düzeyinin anlaşılmasında, eğitimin rolünü ortaya koymaktır. Bu kapsamda birtakım değişkenlerin farklılaştırıcı rolü de incelenmiştir. Bu kapsamda, konuya ilişkin yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmaların, “heritage motivation (HM)” terimi üzerine araştırmalarını kurguladığı görülmektedir. HM, kültür mirasına yönelik sit alanlarının altında yatan kültürü ve tarihini öğrenme isteğini ifade etmektedir (Nguyen ve Cheung, 2016: 3). Literatürde ise HM'nin bir kültürel edinim gereksinimi yönüyle ele alındığı söylenebilir (Biran vd. 2006; Nguyen ve Cheung, 2016). Literatür bu yönüyle incelendiğinde, eski eserlere yönelik tutumun tek bir yönde olmadığı görülmektedir. Geçmiş yıllarda yapılan araştırmalar ağırlıklı olarak kültürel edinim isteğinin kültür mirasını ziyaret etmede

motive edici bir etkide bulunduğunu tespit etmişlerdir. Söz gelimi, Masardo ve Pearce (1999), kültür turizmi öğelerini ziyaret etmede kültürel edinimin yüksek düzeyde olmamakla birlikte motive edici bir rolünün olduğunu tespit etmiştir. Yine, çalışma kapsamında, kültürel edinim motivasyonunda, yaşanan bölgeye göre katılımcılara farklılık tespit edildiği görülmüştür. Yine Poria vd. (2004), kültürel miras öğelerinin ziyaret edilmesinde kültürel edinimin rol oynadığını tespit etmiştir. Kültürel edinimin, kültürel miras öğelerini ziyaret etmede motive edici olduğunu ispat eden bu türde birtakım araştırmalar bulunmaktadır (Moscardo, 1996; Poria vd. 2006; Biran vd. 2006; Cudny, 2008). Bu noktada, Biran vd. (2006: 288-289)'ya göre ziyaretlerde bir motivasyon unsuru olarak kültürel edinim boyutu, anma ve eğlenme boyutlarına kıyasla daha baskındır. Chhabra (2010), kültürel edinim isteğinin bir motivasyon unsuru olarak seyahat eğilimini etkileyeceğini ortaya koymuştur. Nguyen ve Cheung (2016) ise, gerçekleştirdiği araştırma kapsamında, kültürel edinim boyutunu kültürel miras motivasyonu boyutu ile modele dahil etmiş ve sit alanlarını ziyaret etmede kültürel edinim eğiliminin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte, kültürel edinimin seyahat motivasyonunu pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Wang vd. (2010), kültürel miras öğelerini ziyaret etmede kültürel edinimin önem taşıdığını tespit etmiştir. Jaafar vd. (2015), öğrencilerin genel manada tarihi ve kültürel yapılara yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Poria vd. (2014) ise sosyalist dönemden kalma eserlerin ziyaret edilme eğiliminde o döneme yönelik eserlerin içselleştirilmesinin rolünü incelemiş ve bu eserlere yönelik seyahat eğilimin makul düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Diğer taraftan, kültürel edinim güdüsünün, genel kanının aksine yeterli düzeyde olmadığını tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır. Söz gelimi, Budruk vd. (2008) ile Chhabra (2010), kültür mirası öğelerine yönelik seyahat ve kültürel edinim (2.0) motivasyonunun düşük düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla birlikte, Zhou vd. (2013) kültür mirası öğelerine yönelik tutumun, bu öğelere yönelik motivasyonu etkilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Konuyla örtüşen yurt içi araştırmalar incelendiğinde, kültürel edinim eğiliminin kültürel turizm değerlerine yönelik ilgi teması ile çalışıldığı ve bu ilginin uluslararası literatürün aksine ağırlıklı olarak düşük düzeyde olduğu görülmüştür (Topçu vd. 2013; Aktın vd. 2013; Sağlam vd. 2013; Ablak vd. 2014). Bununla birlikte aksi yönde bulguların elde edildiği çalışmalar da bulunmaktadır (Dikyol vd. 2011; Dinç vd. 2011; Keçe vd. 2015). Seyahat eğiliminin ise

yalnızca Dikyol vd. (2011) tarafından ele alındığı ve seyahat eğiliminin, aynı çalışma içerisinde kültürel edinim eğilimine kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Konuyla ilgili araştırmalar göz önüne alındığında, Nguyen ve Cheung (2016)'un tarihi ve kültürel sit alanlarına yönelik ziyaretlere motivasyon unsurlarının etkisini tespit etme amacıyla yürüttüğü araştırma sonucunda, kültürel edinim ve seyahat isteklerine yönelik tutumların yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kültürel ediniminin seyahat motivasyonunu pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öte yandan, Zhou vd. (2013) kültür mirası öğelerine yönelik tutumun, bu öğelere yönelik motivasyonu etkilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Literatürde yer alan bu araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda, mevcut çalışma kapsamında ele alınacak hipotezler şu şekilde olacaktır

H1: Katılımcıların ETE'ye yönelik tutumları genel anlamda olumludur.

H2: Katılımcıların ETE'ye yönelik tutumları yaşadıkları bölgeye göre farklılık göstermektedir.

H3: Katılımcıların ETE'ye yönelik kültürel edinim ve seyahat eğilimleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

YÖNTEM

Veri Toplama Aracı ve İçeriği

Bu çalışmadaki veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılanların tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik 7 soru, ikinci bölümde ise ETE'ye yönelik ilgi, kültürel edinim ile seyahat eğilimlerini ölçmeye yönelik 17 önermeden oluşmaktadır. Bu önermeler, Bay ve arkadaşlarının 2012 yılında geliştirdikleri ETE tutum ölçeğinden alınmıştır. Bu önermelerin kodlanması; “1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum” olmak üzere 5’li Likert Ölçeği şeklinde yapılmıştır. Aritmetik ortalamaların değişim aralığı ise aşağıdaki gibi hesaplanmıştır;

Değişim Aralığı = 5-1=4

Değişim Aralığı = $4/5=0,80$

Buna göre aritmetik ortalamaların aralık değerlerinin hangi seçeneğe isabet edeceği Tablo.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Aritmetik Ortalamaların İsabet Ettiği Seçeneklerin Aralık Değerlerine Göre Dağılımı

Ağırlık	Seçenekler	Aritmetik Ortalamaların Aralık Değerleri	Seçenekler	Sonuç
5	Tamamen Katılıyorum/ Çok Etkili Oldu	4,21 – 5,00	Tamamen Katılıyorum	En Üst Düzeyde Katılım
4	Katılıyorum/ Etkili Oldu	3,41 – 4,20	Katılıyorum	Üst Düzeyde Katılım
3	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum/ Ne Etkili Oldu Ne de Olmadı	2,61 – 3,40	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Yansız/Orta Düzeyde Katılım
2	Katılmıyorum/ Etkili Olmadı	1,81 – 2,60	Katılmıyorum	Düşük Düzeyde Katılım
1	Tamamen Katılmıyorum/ Hiç Etkili Olmadı	1,00 – 1,80	Hiç Katılmıyorum	En Alt Düzeyde Katılım

Kaynak: Olcay ve Düzgün (2015: 37) ile Thurstone (1967)’un araştırmalarından yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Gaziantep Üniversitesinin Tarih ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümlerinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Merkezi yerleştirme ile öğrenci alan yükseköğretim lisans programlarına ilişkin kontenjanlara bakıldığında Gaziantep Üniversitesinde yer alan tarih bölümünün 80 öğrencilik kontenjanının olduğu görülmektedir. Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümüne bakıldığında açılan kontenjan sayısının 45 olduğu görülmektedir. Bu bölümlerin her ikisinin de 4 yıl süreyle eğitim verdiği göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırmanın evrenini 740 öğrencinin oluşturduğu görülmektedir. Altunışık vd., (2007)’ye göre böyle bir evren için gerekli olan örneklem sayısı 254’dür. Bu çalışmada 294 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Bu durumda söz konusu örneklem sayısı evreni temsil etme yeterliliğine sahiptir.

Pilot Uygulama ve Ölçümün Güvenilirliği

Esas uygulamaya geçmeden önce hazırlanan anket formunun anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini sınamak ve ölçümün güvenilirliğini anlayabilmek amacıyla örnekleme çerçevesinden 50 adet anket formu pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. Bu uygulama 2015 yılının Ocak ayında gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulama sürecinde ilk olarak ölçümün güvenilirliği hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, anket formunda yer alan 17 ifadenin Cronbach Alpha katsayısı 0,912 olarak hesaplanmıştır. Akbulut (2010: 80)'e göre bu sonuç güvenilirdir ($0,80 < \text{Cronbach's Alpha} < 1,00$).

Bu aşamadan sonra soruların faktör yük değerleri hesaplanmıştır. Buna göre anketin ikinci bölümüne ait değişkenler arasında yeterli oranda ilişki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla Barlett Küresellik Testi uygulanmış ve anketin ikinci bölümü için p değeri 0,000 ($p < 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla değişkenlerin analiz yapmaya uygun olduğu görülmüştür. Bununla birlikte değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmış ve anketin ikinci bölümü için 136 serbestlik derecesinde KMO değeri 0,768 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ikinci bölümdeki değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun mükemmel bir seviyede olduğu görülmüştür (Durmuş vd. 2013:80). Bu aşamadan sonra uygulanan faktör analizi sonucuna göre soruların faktör yük değerlerinin 0,583 ile 0,844 arasında değiştiği görülmüştür. Bu değerler doğrultusunda soruların faktör yük değerlerinin yeterli olduğu görülmüştür (Akbulut, 2007: 80).

Söz konusu bu tatmin edici geçerlilik ve güvenilirlik uygulama sonuçlarından hareketle anket formunun olduğu gibi örneklemin tamamına uygulanmasına karar verilmiş ve bu aşamadan sonra esas uygulamaya geçilmiştir.

Esas Uygulama ve Ölçümün Güvenilirliği

Pilot uygulamanın geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarından sonra anketin esas uygulamasına geçilmiştir. Bu uygulama 2016 yılı Ocak ayında gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle ölçümün güvenilirliğine ilişkin Cronbach's Alpha katsayısına bakılmıştır. Buna göre anketin ikinci bölümüne ait 17 ifadenin Cronbach's Alpha katsayısı 0,906

olarak hesaplanmıştır. Akbulut (2010: 80)'e göre bu sonuç güvenilirdir ($0,80 < \text{Cronbach's Alpha} < 1,00$).

Bu aşamadan sonra ifadelerin faktör yük değerleri hesaplanmıştır. Buna göre anketin ikinci bölümüne ait değişkenler arasında yeterli bir oranda ilişki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla Barlett Küresellik Testi uygulanmış ve anketin ikinci bölümü için p değeri $0,000(p < 0,05)$ olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla değişkenlerin analiz yapmaya uygun olduğu görülmüştür. Bununla birlikte değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmış ve anketin ikinci bölümü için 136 serbestlik derecesinde KMO değeri 0,915 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ikinci bölümdeki değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun mükemmel bir seviyede olduğu görülmüştür (Durmuş vd., 2013:80). Bu aşamadan sonra uygulanan faktör analizi sonucuna göre soruların faktör yük değerlerinin 0,417 ile 0,718 arasında değiştiği görülmüştür. Bu değerler doğrultusunda soruların faktör yük değerlerinin yeterli olduğu görülmüştür (Akbulut, 2007: 80). Pilot uygulama ile esas uygulamaya ait gerçekleştirilen ölçümün güvenilirliğine ilişkin sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Pilot Uygulama ile Esas Uygulama Ölçümlerinin Güvenilirliğine İlişkin Sonuçlar

Anket Uygulamaları	Test Türü	Sonuç
Pilot Uygulama	Cronbach's Alpha (n=17)	0,912
	KMO (SD=136)	0,768
	Bartlett Küresellik Testi (p,0,05)	0,000
Esas Uygulama	Cronbach's Alpha (n=17)	0,906
	KMO (SD=136)	0,915
	Bartlett Küresellik Testi (p,0,05)	0,000

Ölçek Faktörlerinin Belirlenmesi

Faktör analizinde son aşamayı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen faktör belirleme yöntemi oluşturmaktadır. Bu yöntem, birçok maddeden oluşan bir ölçme aracını benzer özelliklerine göre alt gruba ayırma amacı ile yapılıdır (Akbulut, 2007: 84). Bu araştırmada Gaziantep Üniversitesi'nde Tarih veya Gastronomi alanında eğitim gören öğrencilerin Eski Türk Eserleri'ne ilişkin ilgilerini ölçme amacıyla oluşturulan anketin ikinci bölümündeki değişkenler arasındaki ilişkiyi en iyi yansıtan en

az faktör sayısını belirlemek amacıyla Kaiser Kriteri göz önünde bulundurularak döndürülmemiş temel bileşenler (Principal Components) yöntemi kullanılmış ve 4 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %60,198 ve soruların faktör yük değerleri 0,417 ile 0,718 arasında olduğu görülmüştür. Bu aşamada birden çok faktör altında faktör yükleri arasındaki farkın 0,10'dan düşük olan 2 madde (7. ve 17. Soru) karmaşık madde olarak belirlenmiş ve ölçekten çıkarılmıştır. Bu haliyle bu kez toplam 15 soru üzerinden yinelenen döndürülmemiş faktör analizi sonucu 3 faktörlü bir yapı olduğu görülmüş ve 105 serbestlik derecesinde KMO değeri 0,918 olarak hesaplanmıştır. Bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %55,145 ve soruların faktör yük değerlerinin ise 0,570 ile 0,684 arasında olduğu görülmüştür. Yine bu aşamada Bileşenler Matrisi Tablosu incelenmiş ve birden çok faktör altında 0,10'dan daha az farka sahip karmaşık 1 madde (14. soru) ve faktör yük değeri 0,50'nin altında olan 3 madde (8. 9. ve 15. soru) ölçekten çıkarılmıştır. Bu kez 11 soru üzerinden yinelenen döndürülmemiş faktör analizi sonucu 2 faktörlü bir yapı olduğu görülmüş ve 55 serbestlik derecesinde KMO değeri 0,889 olarak hesaplanmıştır. Bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %51,403 ve soruların faktör yük değerlerinin ise 0,429 ile 0,734 arasında olduğu görülmüştür. Bu aşamada Bileşenler Matrisi Tablosu incelenmiş ve birden çok faktör altında 0,10'dan daha az farka sahip karmaşık 1 madde (11. soru) ölçekten çıkarılmıştır. Karmaşık ve düşük faktör yüküne sahip maddeler çıkartıldıktan sonra kalan 10 soru ile yinelenen faktör analizi sonucu yine 2 faktörlü bir yapı görülmüş ve 45 serbestlik derecesinde KMO değeri 0,871 olarak hesaplanmıştır. Bu faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %51,567 ve soruların faktör yük değerlerinin ise 0,554 ile 0,654 arasında olduğu görülmüştür. Bu aşamada bileşenler matrisi tablosu incelenmiş ve faktör yük değeri 0,50'nin altında ve karmaşık bir madde olmadığı görülmüştür. Rotasyon işlemine geçmeden önce 10 soru üzerinden ölçümün güvenilirliğine ilişkin Cronbach's Alpha katsayısı tekrar hesaplanmıştır. Buna göre anketin tamamına ait Cronbach Alpha katsayısı 0,834 olarak hesaplanmıştır.

Tüm sorunlu ve karmaşık maddeler ölçekten çıkarılıp kalan haliyle ölçümün güvenilirliğine ilişkin gerçekleştirilen testlerin olumlu sonuçlarından sonra mevcut 2 faktörü daha iyi yorumlayabilmek için orthogonal yaklaşımlardan biri olan varimax'la rotasyon (döndürme) işlemine geçilmiştir. Bu işlem sonrasında 1. Faktörün 6, 2. Faktörün ise 4 madde içerdiği görülmüştür.

Tablo 4: Ölçeğin Keşfedici Faktör Analizi Sonuçları

İfade No	İfadeler	Faktörler	
		1	2
1	Eski Türk Eserleri (ETE) ile ilgili yayınları seçmeyi severim.	0,78	
5	ETE ile ilgili yayınları okumayı çok severim.	0,70	
13	ETE ile ilgili araştırma yapmaktan hoşlanırım.	0,69	
2	ETE ile ilgili televizyon veya radyo programlarını takip etmeyi severim.	0,68	
12	Her öğrenci ETE ile ilgili dersler almalıdır.	0,64	
3	ETE'nin korunması ve tanıtılmasına yönelik faaliyetlerde görev almaktan zevk alırım.	0,53	
4	Eski Türk Eserlerini görmek isterim.		0,6
10	ETE hakkındaki öğrenmeler önemlidir.		0,6
6	Batı medeniyetine ait eserler yerine ETE gezmeyi/inceleme tercih ederim.		0,6
16	ETE ile ilgili tartışmalar önemlidir.		0,6

Öz Değer	4,073	1,097
Faktörlerin Varyansı	40,729	10,969
Açıklama Oranı (%)		
Toplam Varyansın Açıklanma Oranı (%)	51,697	
Ölçeğin Cronbach's Alpha Katsayısı (n=10)	0,834	
Faktörlerin Cronbach's Alpha Katsayısı	0,802	0,679
Faktörlerin Ortalama Değerleri	3,6536	4,0306
Faktörlerin Standart Sapma Değerleri	0,7731	0,7175

Tablo 4'de döndürülmemiş faktör analizi sonucu elde edilen 2 faktör ve bunlara ilişkin özdeğerler ve varyansı açıklama oranları ile birlikte ölçeğe yer alan her bir maddenin hangi faktörle ilişkili olduğunu belirten faktör yük değerleri ile faktörlere ait Cronbach's Alpha katsayıları, ortalamaları ile standart sapma değerleri gösterilmiştir.

Döndürülmemiş faktör analizi sonucu araştırmaya katılanların ETE'ye yönelik tutumlarını belirleyen 2 faktör elde edilmiştir. Bu aşamada elde edilen 1. Faktör: *Kültürel Edinim* 2. Faktör: *Öğrenme ve Seyahat Etme* olarak belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra tanımlanan bu 2 faktöre ait verilerin normal bir dağılım gösterip göstermedikleri

Kolmogorov-Smirnov Testi ($n>30$) ile test edilmiştir. Test sonucunda $p<0,05$ hesaplanmış ve verilerin normal bir dağılıma sahip olmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlar Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Faktörler Bazında Uygulanan Kolmogorov-Smirnov Tesi Sonuçları

Faktörler	Kolmogorov-Smirnov Testi		
	İstatistik	SD	P
1. Faktör: Kültürel Edinim	0,102	294	0,000
2. Faktör: Öğrenme ve Seyahat Etme	0,148	294	0,000

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulguların analizi yer almaktadır. Bu bölüm; araştırmaya katılanların tanıtıcı özellikleri, araştırmaya katılanların ETE’ye yönelik tutumları ve bu tutumların araştırmaya katılanların birtakım tanıtıcı özellikleri (yaşanılan bölge, okunan bölüm)’ne göre değişimi başlıklarıyla ortaya konulmuştur.

Araştırmaya Katılanların Tanıtıcı Özellikleri

Araştırmaya katılanların %54,4/ $n=160$ ’ü kız, %45,6/ $n=134$ ’sı erkektir. Katılımcıların %81,0/ $n=238$ ’ı birinci öğretimde, %19,0/ $n=56$ ’ı ikinci öğretimde eğitim görmektedir. Katılımcıların %46,9/138’u gastronomi ve mutfak sanatları bölümünde, %53,1/156’i tarih bölümünde eğitim görmektedir. Katılımcıların %24,8/73’i eğitim aldıkları bölümde birinci sınıf, %45,2/133’ü ikinci sınıf, %21,1/62’i üçüncü sınıf, %8,8/26’i dördüncü sınıfta eğitim görmektedirler. Araştırmaya katılanların %6,5/19’i 19 yaşında veya altında, %89,1/262’i 20-25 yaş aralığında, %4,1/12’i 26-30 yaş aralığında, %0,3/1’ü 30 yaş ve üzerindedir. Araştırmaya katılanların %7,8/23’i Marmara, %9,2/27’si Karadeniz, %9,2/27’si Ege, %25,2/74’si Akdeniz, %5,8/17’i İç Anadolu, %4,8/14’i Doğu Anadolu ve %38,1/112’si Güney Doğu Anadolu bölgesinde ikamet etmektedir.

Araştırmaya Katılanların ETE’ye Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların anketin 2. Bölümünde yer alan ETE’ye yönelik tutumlarını ölçen soruların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Elde edilen bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 6: ETE’ye Yönelik Tutumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerlerini Gösteren Bulgular

Eski Türk Eserlerine İlişkin Tutum İfadeleri	Ortalama	Standart Sapma	Sonuç
1. Faktör: Kültürel Edinim			
Eski Türk Eserleri (ETE) ile ilgili yayınları seçmeyi severim.	3,7381	1,0496	Katılıyorum
ETE ile ilgili yayınları okumayı çok severim.	3,6020	1,0193	Katılıyorum
ETE ile ilgili araştırma yapmaktan hoşlanırım.	3,5714	1,0772	Katılıyorum
ETE ile ilgili televizyon veya radyo programlarını takip etmeyi severim.	3,6939	1,0811	Katılıyorum
Her öğrenci ETE ile ilgili dersler almalıdır.	3,6905	1,1898	Katılıyorum
ETE’nin korunması ve tanıtılmasına yönelik faaliyetlerde görev almaktan zevk alırım.	3,6259	1,1219	Katılıyorum
2. Faktör Öğrenme ve Seyahat Etme			
Eski Türk Eserlerini görmek isterim.	4,4048	0,8320	Tamamen Katılıyorum
ETE hakkındaki öğrenmeler önemlidir.	4,1088	0,9714	Katılıyorum
Batı medeniyetine ait eserler yerine ETE gezmeyi/inceleme tercih ederim.	3,8163	1,0419	Katılıyorum
ETE ile ilgili tartışmalar önemlidir.	3,7925	1,1482	Katılıyorum

Tablo 6’da yer alan ifadelere bakıldığında katılımcıların Kültürel Edinim ile Öğrenme ve Seyahat Etme boyutlarının her ikisine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Kültürel Edinim boyutu altında yer alan ifadelere kıyasla Öğrenme ve Seyahat Etme boyutu altında yer alan ifadelere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların eski türk eserlerine yönelik en olumlu ifadenin “Eski Türk Eserlerini görmek isterim” olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle Üniversite öğrencilerinin Eski Türk eserlerine yönelik en güçlü tutumlarının seyahat etme üzerine olduğu söylenebilir.

Araştırmaya Katılanların Çeşitli Tanıtıcı Özellikleri ile ETE’ye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılanların ETE’ye yönelik tutumlarının okuduğu bölüm ve yaşadığı bölgeye göre farklılık gösterip göstermediği yer almaktadır. Araştırmanın daha önceki kısımlarında araştırmaya katılanların ETE’ye yönelik tutumlarını ölçen ifadelerin 2 faktör altında toplandığı ve bu faktörleri oluşturan verilerin normal bir dağılıma sahip

olmadığı görülmüştü (Bkz. Tablo 3 ve Tablo 4). Dolayısıyla okunan bölümün bağımlı değişkenlerle analizinde parametrik olmayan Mann-Whitney U Testi, yaşanan bölümün bağımlı değişkenlerle analizinde ise yine parametrik olmayan Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Bununla beraber aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğu ifadeler için bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin büyüklüğünü belirlemeye yarayan etki büyüklüğü ölçümü gerçekleştirilmiş ve bunun için eta (η) ve eta kare (η^2) değerlerine bakılmıştır.

Eğitim Alınan Bölüm İle ETE'ye Yönelik Tutum Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların eğitim aldıkları bölüm ile ETE'ye yönelik tutumun kültürel edinim ile öğrenme ve seyahat etme boyutları bakımından eğitim alınan bölüme göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu konuda elde edilecek bulgu, ETE'ye yönelik eğitim almanın bahsi geçen boyutlar açısından eğitimin etkili olup olmayacağını belirleme açısından önem taşımaktadır. Buna göre Eğitim alınan bölüm ile ETE'ye yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanan Mann-Whitney U Testi'nden elde edilen sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 7: ETE Boyutlarının Eğitim Alınan Bölüme Göre Farklılık Testine İlişkin Bulgular

Faktörler	Grup Sıra Ortalama		Mann-Whitney U Testi	Z	P
	Gastronomi	Tarih			
1. Faktör: Kültürel Edinim	128,50	164,31	8141,5000	-3,616	0,000
2. Faktör: Öğrenme ve Seyahat Etme	145,74	149,06	10520,500	-0,337	0,736

Tablo 7'deki sonuçlara göre araştırmaya katılanların ETE'ye yönelik tutumlarına bakıldığında katılımcıların ifadelerinde birinci faktöre göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı, ikinci faktöre göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda anlamlı farklılığın çıktığı birinci faktördeki ifadeler Tablo'7 de gösterilmektedir.

Tablo 8: ETE Boyutlarının Eğitim Alınan Bölüme Göre Farklılık Testine İlişkin Bulgular

Faktör	İfadeler	Bölüm	n	Grup Sıra Ortalama Değerleri	Mann-Whitney U Testi	Z	P
1. Faktör	Eski Türk Eserleri (ETE) ile yayınları seçmeyi severim.	Gastronomi	138	133,61	8847,500	-2,780	0,005
		Tarih	156	159,79			
	ETE ile ilgili yayınları okumayı çok severim.	Gastronomi	138	138,27	9490,000	-1,842	0,065
		Tarih	156	155,67			
	ETE ile ilgili araştırma yapmaktan hoşlanırım.	Gastronomi	138	143,15	10164,000	-0,858	0,391
		Tarih	156	151,35			
	ETE ile ilgili televizyon veya radyo programlarını takip etmeyi severim.	Gastronomi	138	133,26	8798,500	-2,837	0,005
		Tarih	156	160,10			
	Her öğrenci ETE ile ilgili dersler almalıdır.	Gastronomi	138	125,79	7767,500	-4,270	0,000
		Tarih	156	166,71			
	ETE'nin korunması ve tanıtılmasına yönelik faaliyetlerde görev almaktan zevk alırım.	Gastronomi	138	134,88	9023,000	-2,494	0,013
		Tarih	156	158,66			

Tablo 8’de kültürel edinim eğilimini oluşturan 4 ifade ile eğitim alınan bölüm arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Bununla birlikte eğitim alınan bölüm ile anlamlı farklılığın çıktığı 4 bağımlı değişken arasındaki ilişkinin büyüklüğünün belirlenebilmesi için etki büyüklüğü ölçümü gerçekleştirilmiş ve yaş değişkeninin bu ifadeler üzerindeki eta (η) ve eta kare (η^2) değerleri hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9: ETE Boyutları Arasında Anlamlı Farklılığın Çıktığı İfadeler’de ki İlişkinin Etki Büyüklüğüne Yönelik Eta ve Eta Kare Değerleri

İfadeler	Bölüm	
	Eta (η)	Eta Kare (η^2)
Eski Türk Eserleri (ETE) ile ilgili yayınları seçmeyi severim.	0,155	0,024
ETE ile ilgili televizyon veya radyo programlarını takip etmeyi severim.	0,112	0,013
Her öğrenci ETE ile ilgili dersler almalıdır	0,243	0,059
ETE’nin korunması ve tanıtılmasına yönelik faaliyetlerde görev almaktan zevk alırım.	0,045	0,002

Tablo 9’da eğitim alınan bölüm değişkeni ile ETE’ye yönelik kültürel edinim boyutuna yönelik 4 ifadenin etki büyüklüğünün Cohen’e göre küçük ($0,01 < \eta^2 < 0,06$) olduğu görülmüştür (Akbulut, 2010:114).

Yaşanılan Bölgeye İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların yaşadıkları bölgeye göre ETE’ye yönelik tutumlarında farklılık meydana gelip gelmediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu konuda elde edilecek bulgu, ETE’ye yönelik tutum açısından kültürel farklılıkların rol oynayıp oynamadığının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılanların yaşadıkları bölge ile ETE’ye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını aramak amacıyla uygulanan Kruskal Wallis Testi’nden elde edilen sonuçlar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: ETE Boyutlarının İkamet Edinilen Bölgeye Göre Farklılık Testine İlişkin Bulgular

Faktör	p	Ki Kare	Marmara	Karadeniz	Ege	Akdeniz	İç Anadolu	Doğu Anadolu	Güneydoğu Anadolu
			Grup Sıra Ortalama Değerleri						
1. Faktör: Kültürel Edinim	0,113	10,277	111,74	127,93	142,48	148,51	138,24	132,00	163,45
2. Faktör: Öğrenme ve Seyahat Etme	0,313	7,081	113,59	147,94	169,52	140,24	141,91	162,96	152,76

Tablo 9’da yaşanan bölge değişkeni ile ETE’ye yönelik tutumun alt boyutlarını oluşturan “Kültürel Edinim ile Öğrenme ve Seyahat Etme” boyutları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Kültürel Edinim ve Seyahat Etme Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların yaşadıkları bölgeye göre ETE’ye yönelik seyahat eğilimi ve kültürel edinim boyutları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen Spearman Brown Korelasyon analizi sonucu Tablo 10’da görülmektedir.

Tablo 10: Kültürel Edinim ve Seyahat Eğilimine Yönelik İlişki Analizi Bulguları

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma	(1)Kültürel Edinim	(2)Seyahat Eğilimi
(1) Kültürel Edinim	3,65	0,77	1,000	0,568**
(2) Seyahat Eğilimi	4,03	0,71	0,568**	1,000

**** Katsayı 0.01 düzeyinde anlamlı (çift yönlü)**

Tablo 11’deki korelasyon katsayılarına göre, değişkenler arasında %1 hata payıyla anlamlı ve pozitif yönlü ve orta şiddet düzeyinde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Hipotezlere İlişkin Test Sonuçları

Hipotez 1: Katılımcıların ETE’ye yönelik tutumları genel anlamda olumludur.	Desteklendi
Hipotez 2: Katılımcıların ETE’ye yönelik tutumları yaşadıkları bölgeye göre farklılık göstermektedir.	Reddedildi
Hipotez 3: Katılımcıların ETE’ye yönelik kültürel edinim ve seyahat eğilimleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.	Desteklendi

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamında ETE’ye yönelik eğitim düzeyinin daha yüksek düzeyde tarih bölümü ile ETE’ye yönelik daha sınırlı eğitim alan gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin ETE’ye yönelik tutumları birtakım alt boyutlar kapsamında incelenmiştir.

Araştırma sonucunda tarihi eserlere yönelik tutumların yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yine de, araştırma sonucunda kültürel edinim düzeyinin olumlu yönde olduğu görülmüştür. Ancak, bu düzeyin, Santa-Cruz ve Lopez-Guzman (2017)’in araştırmasında

olduğu gibi göze çarpan ölçüde yüksek olmadığı görülmüştür. Bu yönüyle araştırmada elde edilen bulgu yurt içi ve yurt dışında yapılan birtakım araştırmaları desteklemektedir (Poria vd.,, 2006; Cudny, 2008; Dikyol vd.,, 2011; Kese vd., 2015; Jaafar, 2015; Nguyen ve Cheung, 2016). Öte yandan araştırmının bu yönü ile tutarlılık göstermeyen çalışmalarında bulunduğu görülmektedir (Chhabra, 2010; Azhari ve Mohamed, 2012; Aktın vd.,, 2013; Ablak vd.,, 2014). Kültür farklılıklarının bireylerin çeşitli nesnelere ilişkin tutumlarında farklılıklara yol açabileceği savı ilgili alan yazında bahsedilen bir olgudur. Bu nedenle ilgili konuda farklı sonuçların ortaya çıkması tarihi eserlere yönelik kültürel iklim farklılıklarından kaynaklanabilir. Kültürel Edinim boyutu altında yer alan ifadelerin düşük düzeyde olmamakla birlikte Öğrenme ve Seyahat Etme boyutu altında yer alan ifadelerden daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcıların eski eserlere yönelik kültürel faaliyetlerden çok seyahat etkinliklerini tercih etmesi yurt içinde gerçekleştirilen araştırmalarda görülmemektedir. Bu nedenle kültürel edinim boyutuna yönelik elde edilen bu bulgu araştırmının dikkat çekici bir yönünü oluşturmaktadır. Öte yandan yurt dışında yapılan araştırmalara bakıldığında Budruk vd.,. (2008) ile Nyaupane ve Timothy (2008)'nin benzer bulgulara ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte elde edilen bulgunun Azhari ve Mohamed (2012)'ce desteklenmediği görülmektedir. Söz konusu bulgulara ilişkin çeşitli farklılıkların elde edilmesi farklı öncüllere de atfedilebilmektedir. Bilindiği üzere kültür varlıklarına yönelik tutum kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Bu durum örneklem seçiminden kaynaklanabileceği gibi tarihi eserlere yönelik tutumların kültürlere göre değişebileceği de unutulmamalıdır (Ballantyne vd., 2014: 706-708). Yine de tarihi eserlere yönelik tutumlara bakıldığında seyahat etmeye yönelik ifadelerin kültürel edinimde bulunmaya yönelik ifadelerle göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Diğer taraftan kültürel edinim boyutu bakımından tarih bölümü öğrencilerinin ilgi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmektedir. Bu yönüyle, konu ile ilgili eğitim faaliyetlerinin bu tür bir farklılığa yol açabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle eğitim faaliyetlerinin tarihi eserlere yönelik tur programları ile desteklenmesinin tarihi eserlere yönelik öğrenim faaliyetlerini güçlendireceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eksi Türk eserlerine yönelik tutumlarını inceleyen bu araştırmada ETE'ye yönelik tutum kültürel edinim ile seyahat ve öğrenme başlıkları altında incelenmiştir. Bu başlıklardan kültürel edinim boyutu ele alındığında tarih bölümü

öğrencilerinin ETE'ye yönelik tutumlarının gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili araştırmalara bakıldığında Dikyol, İnce, Usta vd., (2011)'nin sonuçları ile söz konusu verilerin örtüştüğü görülmektedir. Diğer taraftan, Topçu vd. (2013)'ün aksine araştırma sonucunda kültürel edinim eğiliminde bölüme göre farklılık ortaya çıktığı görülmektedir. Buna göre, ETE'ye yönelik eğitim almanın bu eserlere yönelik kültürel edinim eğilimini teşvik edilebileceği söylenebilir. Bu sonuçtan hareketle tarihi eserler konusunda bilgi birikimi olan bireylerin tarihi eserlere yönelik araştırmalarda daha istekli olacağı düşünülebilir. Benzer şekilde kültürel edinim boyutu altında yer alan ETE'nin korunmasına yönelik faaliyetlerde görev almaya ilişki ifade ele alındığında tarih bölümü öğrencilerinin gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencilerine kıyasla daha istekli olduğu görülmektedir. Bu durumda tarihi eserlere yönelik eğitim faaliyetlerinin tarihi eserlere yönelik bilgi edinmede ve bu eserlerin korunmasına katkı sağlayacağı öngörülebilir. Bu başlıklardan seyahat ve öğrenme isteği boyutu ele alındığında ise eğitim alınan bölüme göre seyahat ve öğrenme isteğinde herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan ETE'ye yönelik seyahat ve öğrenme boyutuna ilişkin ifadelerle bakıldığında üniversite öğrencilerinin seyahat ve öğrenme isteklerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları bölge ile ETE'ye yönelik tutumları arasındaki ilişki ele alındığında kültürel edinim, seyahat etme ve öğrenme boyutlarına göre üniversite öğrencilerinin yaşadığı bölgeye göre tutumlarında herhangi bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu yönüyle araştırma verilerinin Ablak vd. (2014)'ün sonuçları ile örtüştüğü ancak Masardo ve Pearce (1999)'nin sonuçları ile örtüşmediği görülmektedir. Dolayısıyla kültür varlıkları üzerine yürütülen birtakım araştırmalarca öne sürülen kültürel altyapıdan kaynaklanan tutum farklılıkları savı bu araştırmada desteklenmemektedir.

Son olarak, kültürel edinim ve seyahat eğilimi arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda, araştırma sonucunun Biran vd. (2006), Chhabra (2010) ile Nguyen ve Cheung, (2016)'un bulguları ile örtüşmektedir. Diğer taraftan, Zhou vd. (2013)'nin sonuçları araştırma kapsamında desteklenmemektedir. Gelecek araştırmaların kültürel edinim ve seyahat eğilimini farklı boyutlar ekseninde incelemesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Söz

gelimi uluslararası turistlerin tutumlarındaki farklılıkları alan kimliği boyutu üzerinden araştırmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Yine, kültür mirası öğelerini barındıran destinasyonların, tamamlayıcı turistik ürünlerin (gastronomik değerler, rekreasyon olanakları ve alt-üst yapının mevcut durumu) etki düzeyine göre incelemesinin literatüre ve alana katkı sağlayıcı verileri temin edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ablak, S., Dikmenli, Y., Çetin, T. (2014) *Üniversite Öğrencilerinin Kırşehir'in Tarihi ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik Farkındalıkları*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.

Abuamoud, I. N., Libbin, J., Green, J. Alrousan, R. (2014). Factos affecting the willingness of tourists to visit cultural heritae sites in Jordan, Journal of Heritage Tourism, 9(2), 148-165.

Adiwibowo, R. S., Widodo, P., Santosa, I. (2015). Correlations between public appreciation of historical building and intention to visit heritage building reused as retail stora, Procedia – Social and Behavioral Sciences, 184, 357-364.

Aktın, K., Karakuş, H., Sağlam, H. (2013) *Sinop Üniversitesi Öğretmen Adaylarının Sinop İline Ait Tarihi ve Kültürel Eserler Hakkındaki İlgi ve Farkındalık Düzeyleri*, The Journal of Academic Social Science Studies.

Altun, A. "Orta Asya Türk Sanatı İle Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler Mimarisi." Mimarbaşı Koca Sinan: Yaşadığı Çağ ve Eserleri, 1 (1988): 33-44.

Altunışık, R.; Coşkun R.; Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım E. (2007).

Alvarez, M. D., Korzay, M. (2011). Turkey as a heritage tourism destination: the role of knowledge, Journal of Hospitality Marketing and Management, 20(3-4), 425-440.

Aman, F. (2012) *Bronislaw Malinowski'nin Kültür Teorisi*, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.

Andreu, L., Kozak, M., Avcı, N., Cifter, N. (2005). Market segmentation by motivations to travel, Journal of Travel and Tourism Marketing, 19(1), 1-14.

Azcan, G. (2013) *Kültür Turizmi Açısından Köylere Hizmet Götürme Birliği Faaliyetleri: Safranbolu Örneği*, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Azhari, N. F. N., Mohammed, E. (2012). Public perception: heritage building conervation in Kuala Lumpir. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 50, 271-279.

Ballantyne, R., Hughes, K., Ding, P., Liu, D. (2014). Chinese and international visitor perceptions of interpretation at Beijing built heritage sites, Journal of Sustainable Tourism, 22(5), 705-725.

- Baraldi, S. B. Shoup, D., Zan, L. (2013). Understanding cultural heritage in Turkey: Institutional context and organizational issues, *International Journal of Heritage Studies*, 19(7), 728-748.
- Bayrakal, S. (2010) *Tarihi Eser Bilinci, İlgisi ve Farkındalığı: Nevşehir Örneği*, Sanat Tarihi Dergisi.
- Biran, A., Poria, Y., Reichel, A. (2006). Heritage site management: The link between visitors' pre-visit perceptions, motivations and expectations, *Anatolia*, 17(2), 279-304.
- Bowitz, E., Ibenholt, K. (2009). Economic Impacts of Cultural Heritage – Research and Perspectives. *Journal of Cultural Heritage*, 10(1), 1-8.
- Budruk, M., White, D. D., Wodrich, J. A., Riper, C. J. V. (2008). Connecting visitors to people and place: visitors' perceptions of authenticity at Canyo de Chelly national monument, Arizona, *Journal of Heritage Tourism*, 3(3), 185-202.
- Chhabra, Deepak (2010). Student Motivations: A Heritage Tourism Perspective. *Anatolia*, 21(2), 249-269.
- Cros, H. D. (2001). A new model to assist in planning for sustainable cultural heritage tourism, *International Journal of Tourism Research*, 3(2), 165-170.
- Cudny, W. (2008). The radegast station holocaust monument its history, contemporary function and perception in the eyes of tourists and lodz inhabitants. *Bulletin of Geography*, 9, 97-106.
- Culha, O. (2008) *Kültür Turizmi Kapsmında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması*, Journal Of Yasar University.
- Çetin, T. (2010) Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı, *Milli Folklor*, 2010, yıl, 22, sayı 87.
- Dalari, F., Minuti, M. S. (2013). Tourism management and sustainability of heritage sites: the role of education and training. *Almatourism: Journal of Tourism, Culture and Territorial Development*, 5(2), 1-84.
- Dalmas, L., Geronimi, V., Noel, J. F., Sang, J. T. K. (2015). Economic evaluation of urban heritage: an inclusive approach under a sustainability perspective. *Journal of Cultural Heritage*, 16(5), 681-687.
- Dik Yol, D. Ç., İnce, E., Usta, S. (2011) Öğretmen Adaylarının Tarihi Mekanlara ve Eserlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Dinç, E., Erdil, M., Keçe, M. (2011) Uşak Üniversitesi Öğrencilerinin Tarihi ve Kültürel Eserler Hakkındaki İlgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Duran, E. (2011) Turizm, Kültür ve Kimlik İlişkisi; Turizmde Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Sürdürülebilirliği, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

Gregory, B. Willson, McIntosh, Alison J. (2007). Heritage Buildings and Tourism: An Experiential View. *Journal of Heritage Tourism*. 2(2), 75-93.

Gülcan, B. (2010) Türkiye'nin kültür turizminin ürün yapısı ve somut kültür varlıklarına dayalı ürün farklılaştırma ihtiyacı, *İşletme Araştırma Dergisi*.

Gündüz Küksü, S. (2014) *Osmanlı Beyliği Mimarisinde Anadolu Selçuklu Geleneği*, 1.Baskı Türk Tarih Kurumu

Güngör, E. (1990) *Tarihte Türkler*, 3. Basım Ötüken.

<http://www.kultur.gov.tr/Eklenti/4819,2013campaignbriefing.pdf?0> (Erişim Tarihi: 23.01.2016).

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44798/turkiye-geneli-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-.html> (Erişim Tarihi: 04.01.2016).

Ismagilova, G., Safiullin, L., Gafurov, I (2015). Using historical heritage as a factor in tourism development, *Procedia – Social and Behavioural Sciences*, 188, 157-162.

Jaafar, M., Noor, S. M., Rasoolimanesh, S. M. (2015). Perception of young local residents toward sustainable conservation programmes: A case study of the Lengong World Cultural Heritage Site. *Tourism Management*, 48, 154-163. s

Jaafar, M., Shuhaida, M. N., Rasoolimanesh, S. M. (2015). Perception of young local residents toward sustainable conservation programmes: a case study of Lenggong World cultural heritage site, *Tourism Management*, 48, 154-163.

Johnston, C. S. (2014). Towards a theory of sustainability, sustainable development and sustainable tourism: Beijing's hutong neighbourhoods and sustainable tourism, *Journal of Sustainable Tourism*, 22(2), 195-213.

Kafesoğlu, İ. (2014) *Türk İslam Sentezi*, 5.Basım Ötüken.

Keçe, M. (2015) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ankara'nın Tarihi ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik İlgi ve Farkındalıkları, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*.

Kozak, N. (2002) *Genel Turizm Bilgisi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Kuban, D. (2008) *Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı*, 2.Baskı Yapı Kredi Yayınları

Limon, B. (2012) *kültürel değişim sürecinde popüler kültür ve kitsch kavramı*, *İdil dergisi* 01-03-07.

Loulanski, T., Loulanski, V. (2011). The sustainable integration of cultural heritage and tourism: a meta study. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(7), 837-862.

Mankan, E. (2012). Yabancı Ziyaretçilerin Türk Mutfağına İlişkin Görüşleri. 13. *Ulusal Turizm Kongresi*, Antalya, Akdeniz Üniversitesi.

- Marscall, Sabine (2012). Tourism and Memory. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2203-2219.
- Masardo, G., Pearce, P. L. (1999). Understanding ethnic tourists, *Annals of Tourism Research*, 26(2), 416-434.
- McKercher, B., Du Cros, H. (2002). Cultural tourism: the partnership between tourism and cultural heritage management. Binghampton: Hworth Press.
- Merey, Z. (2009) *Türk Tarihi ve Kültürü*, Birleşik Dağıtım Kitapevi. Ankara
- Meydan Uğur, S., Baykan, E. (2007) Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkisi, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Moscardo, G. (1996). Mindful visitors. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 376-397.
- Nguyen, Thi Hong Hai, Cheung, Catherine (2016). Chinese Heritage Tourists to Heritage Sites: What are the effects of heritage motivation and perceived authenticity on satisfaction?. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*.
- Nyaupane, G. P., Timothy, D. J. (2010). Heritage awareness and appreciation among community residents: perspectives from Arizona, USA, *International Journal of Heritage Studies*, 16(3), 225-239.
- Oğuz, E.S. (2011) Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*.
- Olçay, A., Düzgün, M. (2015). Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin Belirlenmesi. *UHBAB, Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 12(4), 27-54.
- Picken, F. (2016). Making heritage of modernity: provoking Atlantis as a catalyst for change. *Journal of Heritage Tourism*, 11(1), 58-70.
- Poria, Y., Butler, R., Airey, D. (2004). Links between tourists, heritage and reasons for visiting heritage sites. *Journal of Travel Research*, 43(19), 18-28.
- Poria, Y., Stanislav, I., Webster, C. (2014). Attitudes and willingness to donate towards heritage restoration: an exploratory study about Bulgarian socialist monuments, 9(1), 68-74.
- Salazar, N. B. (2017). Heritage and tourism, local and global, sustainability and resilience: thinking about disaster beyond binaries, International Workshop “World Heritage and Disaster Risk Mitigation: For Sustainable Heritage Tourism in Asia location.
- Santa-Cruz, F. G., Lopez-Guzman, T. (2017). Culture, tourism and World heritage sites. *Tourism Management Perspectives*, 24, 111-116.
- Thurstone, L.L. (1967). *Attitudes Can be Measured. Readings in Attitude Theory and Measurements*. John Wiley and Sons Inc. 77-89, New York.

- Timothy, D. J., Boyd, S. W. (2006). Heritage tourism in the 21st century: valued traditions and new perspectives, *Journal of Heritage Tourism*, 1(1), 1-16.
- Topcu, S. (2013) Tarihi ve Kültürel Bilincin İncelenmesi: Harput Kalesi Örnekleme, *E-Journal of New World Sciences Academy*.
- Trinh, T. T., Ryan, C., Cave, J. (2015). Evaluating heritage: tourists and holiday visits to heritage sites, *Journal of tourism and Cultural Change*
- Turan, O. (2014) *Selçuklu Zamanında Türkiye*, 13. Basım Ötüken.
- Turan, R. (2012) *Selçuklu Tarihi*, 1. Baskı Grafiker Yayınları.
- Tze, L, Vong, N. (2015). The mediating role of place identity in the relationship between residents' perceptions of heritage tourism and place attachment: the Macau youth experience, *Journal of Heritage Tourism*, 10(4), 344-356.
- Wang, Y. J., Chihkang, W., Jingxue, Y. (2010). Exploring visitors' experiences and intention to revisit a heritage destination: the case for Lukang, Taiwan, *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 11(3), 162-178.
- Willson, G. B., McIntosh, A. J. (2007). Heritage buildings and tourism: An experiential view, *Journal of Heritage Tourism*, 2(2), 75-93.
- Wright, P. D., Lyons, E. (1997). Remembering pasts and representing places: the construction of national identities in Ireland, *Journal of Environmental Psychology*, 17, 33-45.
- www.goturkey.com (Erişim Tarihi: 02.01.2016).
- Yan, C., Morrison, A. M. (2008). The influence of visitors' awareness of World heritage listings: a case study of Huangshan, Xidi and Hongcun in southern Anhui, China, *Journal of Heritage Tourism*, 2(3), 184-195.
- Zhou, Q., Zhang, J., Edelheim, J. R. (2013). Rethinking traditional Chinese culture: a consumer based model regarding the authenticity of Chinese calligraphic landscape, *Tourism Management*, 36, 99-112.